STORTINGET

Innst. 37 L

(2019–2020)

Innstilling til Stortinget
fra finanskomiteen

Prop. 127 LS (2018–2019)

Innstilling fra finanskomiteen om Endringer i referanserenteloven mv. (gjennomføring av referanseverdiforordningen)

Til Stortinget

Sammendrag

Finansdepartementet foreslår i proposisjonen endringer i referanserenteloven. Endringene gjennomfører EUs referanseverdiforordning i norsk rett ved inkorporasjon, i tillegg til å gi nødvendige tilstøtende regler forutsatt i forordningen. Referanseverdiforordningen er EØS-relevant, men er foreløpig ikke tatt inn i EØS-avtalen.

I Norge er det gitt overordnede regler om fastsettelse av referanserenter i referanserenteloven. Loven gir i dag hjemmel for fremtidig gjennomføring av reglene for referanserenter i referanseverdiforordningen, men gir ikke hjemmel for gjennomføring av referanseverdiforordningens regler om andre referanseverdier.

Forslaget går som nevnt ut på at forordningen skal gjelde som norsk lov. Forordningen skal med det gjelde som den er, jf. EØS-avtalen artikkel 7, med de tilpasninger som følger av EØS-avtalen, avtalens protokoll 1 og eventuelle tilpasninger i EØS-komiteens beslutning om å innlemme forordningen i EØS-avtalen.

I proposisjonens kapittel 2 gjennomgås bakgrunnen for lovforslaget. I kapittel 3 omtales forslaget om gjennomføring av referanseverdiforordningen i norsk rett. Selv om forordningen skal gjelde som den er, er det behov for nasjonale bestemmelser for å operasjonalisere enkelte bestemmelser i forordningen. Finansdepartementet foreslår i denne proposisjonen endringer i referanserenteloven for å operasjonalisere reglene i forordningen, herunder hvem som skal være tilsynsmyndighet, forordningens krav til tilsynsmyndighetens tilgjengelige virkemidler og forordningens krav til reaksjonssystem. Lovens korttittel foreslås endret til «referanseverdiloven», i samsvar med det utvidede anvendelsesområdet.

I proposisjonens kapittel 4 redegjøres det for klassifiseringen av referanseverdier etter forordningen, forordningens krav til administratorer av referanseverdier og bidragsytere til referanseverdier og hva som regnes som bruk av en referanseverdi etter forordningen. Det er ikke behov for nasjonale bestemmelser for å operasjonalisere disse delene av forordningen.

I proposisjonens kapittel 5 redegjøres det for endringene i referanserenteloven som er nødvendige for å operasjonalisere forordningens krav til tilsynsmyndighetens tilgjengelige virkemidler. Det foreslås bestemmelser om opplysningsplikt, bevissikring og pålegg om retting. Kompetansen til å gi tillatelse eller godkjenning av registrering av en administrator av en referanseverdi foreslås lagt til Finanstilsynet. Det foreslås også at Finanstilsynet skal være tilsynsmyndighet for fastsettelsen av referanseverdier.

I proposisjonens kapittel 6 redegjøres det for forordningens krav til medlemsstatenes reaksjonssystem og nødvendige nasjonale bestemmelser. Det foreslås at Finanstilsynet skal ha hjemler til å gi pålegg om publisering av rettelse til referanseverdier, gi tvangsmulkt for manglende etterlevelse av pålegg og fatte vedtak om å ilegge personer forbud mot å inneha ledelsesfunksjon i foretak som må ha tillatelse eller godkjenning etter loven. Det foreslås også bestemmelser som gir Finanstilsynet hjemmel til å beslutte at vinning skal inndras og til

å ilegge overtredelsesgebyr ved nærmere angitte overtredelser. Straffebestemmelsen foreslås derimot ikke videreført.

Overgangsbestemmelsene i forordningen omtales i kapittel 7 i proposisjonen. En forordning som endrer referanseverdiforordningen, omtales i kapittel 8. Konsekvenser for annet regelverk omtales i kapittel 9. I kapittel 10 omtales EØS-komitébeslutningene og i kapittel 11 redegjøres det for lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser. Merknader til de enkelte bestemmelsene er inntatt i proposisjonens kapittel 12.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fredric Holen Bjørdal, Svein Roald Hansen, Ingrid Heggø, Eigil Knutsen og Hadia Tajik, fra Høyre, Elin Rodum Agdestein, lederen Henrik Asheim, Mudassar Kapur, Vetle Wang Soleim og Aleksander Stokkebø, fra Fremskrittspartiet, Sivert Bjørnstad, Knut Magne Fløtlo og Bård Hoksrud, fra Senterpartiet, Sigbjørn Gjelsvik og Trygve Slagsvold Vedum, fra Sosialistisk Venstreparti, Solveig Skaugvoll Foss, fra Venstre, Abid Q. Raja, fra Kristelig Folkeparti, Tore Storehaug, fra Miljøpartiet De Grønne, Une Bastholm, og fra Rødt, Bjørnar Moxnes, viser til at endringer i referanserenteloven mv. (gjennomføring av referanseverdiforordningen) behandles i denne innstillingen. Samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2016/1011 om referanseverdier behandles i Innst. 36 S (2019–2020).

Komiteen viser her til proposisjonens del om endringer i referanserenteloven.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Senterpartiet og Rødt, viser til at forordningen omhandler indekser som brukes som referanseverdier for finansielle instrumenter og finansielle kontrakter eller målinger av resultater.

Flertallet merker seg at kontrakter som bruker referanseverdier, er svært følsomme for endringer i nivået på referanseverdien. Selv små avvik fra korrekt nivå vil kunne ha stor økonomisk betydning for partene i en avtale. Feil i en viktig referanserente kan for eksempel gi opphav til feilprising av kreditt som kan medføre store tap for forbrukere og investorer og i verste fall ha konsekvenser for finansiell stabilitet og realøkonomien.

Flertallet merker seg at refereranserenteloven i dag gir hjemmel til fremtidig gjennomføring av reglene for referanserenter i referanseverdiforordningen, men ikke hjemmel for reglene om andre referanseverdier, og at det derfor er behov for en lovendring.

Flertallet mener at det er riktig med en raskest mulig innlemmelse og gjennomføring for at norske aktører ikke skal bli skadelidende.

Flertallet slutter seg til regjeringens lovforslag.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Rødt viser til egne merknader i Innst. 36 S (2019–2020).

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i referanserenteloven mv.
(gjennomføring av referanseverdiforordningen)

I

I lov 29. juni 2007 nr. 75 om verdipapirhandel gjøres følgende endringer:

§ 2-4 syvende og åttende ledd skal lyde:

(7) Med derivater menes finansielle instrumenter som nevnt i *første ledd nr. 3 og § 2-2 første ledd nr. 4 til 10.*

(8) Med varederivater menes finansielle instrumenter som nevnt i *første ledd nr. 3 som er knyttet til en vare eller underliggende instrument som nevnt i § 2-2 første ledd nr. 10, eller finansielle instrumenter som nevnt i § 2-2 første ledd nr. 5, 6, 7 og 10.*

§ 3-1 første ledd skal lyde:

(1) EØS-avtalen vedlegg IX forordning (EU) nr. 596/2014 (markedsmisbruksforordningen*), som endret ved forordning (EU) 2016/1011 om referanseverdier,* gjelder som lov med de tilpasninger som følger av vedlegg IX, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

§ 19-11 åttende ledd tredje punktum skal lyde:
Dersom dom som nevnt i første punktum avsies etter at vinning er *inndratt*, og den ansvarlige ikke har midler til å dekke kravet, skal den *inndratte* vinningen tilbakeføres til skadelidte i den grad det er nødvendig for å betale det beløpet som er fastsatt i dommen.

II

I lov 4. desember 2015 nr. 95 om fastsettelse av referanserenter gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov om fastsettelse av finansielle referanseverdier (referanseverdiloven)

§§ 1 til 13 skal lyde slik:

§ 1 Referanseverdiforordningen

(1) EØS-avtalen vedlegg IX forordning (EU) 2016/1011 (om indekser brukt som referanseverdier i finansielle instrumenter og finansielle kontrakter eller for å måle resultatet i investeringsfond (referanseverdiforordningen)) gjelder som lov med de tilpasninger som følger av vedlegg IX, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

(2) Departementet kan fastsette utfyllende forskrifter til bestemmelsen her og i forskrift gjøre endringer i, herunder fastsette unntak fra, bestemmelsene gjennomført i første ledd til gjennomføring av Norges forpliktelser etter EØS-avtalen. Departementet kan også av hensyn til å etablere et helhetlig system for referanseverdier fastsette forskrifter som gir nærmere regler om referanseverdier tilknyttet klimagassutslipp og publisering av informasjon om referanseverdiers betydning for bærekraftsmål. Forskriften kan også forlenge tiden administratorer og bidragsytere kan gis pålegg som nevnt i referanseverdiforordningen artikkel 21 og artikkel 23.

(3) Når det i loven her vises til referanseverdiforordningen, menes forordningen slik den til enhver tid er gjennomført og endret etter første eller annet ledd.

(4) Departementet kan i forskrift gi regler om referanseverdier, administratorer av referanseverdier, fastsettelse av referanseverdier, bidragsytere til referanseverdier og publisering av referanseverdier dersom dette er nødvendig av hensyn til finansiell stabilitet og sikre og velfungerende markeder.

§ 2 Tillatelse til eller godkjenning av administratorer

Finanstilsynet gir tillatelse til eller godkjenner registrering av administratorer av referanseverdier etter referanseverdiforordningen. Finanstilsynet kan trekke tilbake eller suspendere en tillatelse eller godkjenning etter artikkel 35 i referanseverdiforordningen.

§ 3 Tilsyn mv.

(1) Finanstilsynet er nasjonal tilsynsmyndighet etter referanseverdiforordningen og fører tilsyn med overholdelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven.

(2) Bidragsytere til en referanseverdi omfattet av referanseverdiforordningen kan pålegges opplysningsplikt og retting etter bestemmelsene i finanstilsynsloven for så vidt gjelder deres virksomhet omfattet av loven her.

§ 4 Særskilt opplysningsplikt for bidragsytere til en varereferanseverdi

Finanstilsynet kan kreve at bidragsytere til referanseverdier som nevnt i referanseverdiforordningens artikkel 3 nr. 1 punkt 23 utleverer opplysningene i standardisert format, og kan kreve utlevert transaksjonsrapportering. I tillegg kan Finanstilsynet kreve direkte tilgang til handelssystemene.

§ 5 Opplysningsplikt for enhver ved mistanke om overtredelse

(1) Dersom Finanstilsynet har mistanke om overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven, kan enhver pålegges å gi de opplysninger Finanstilsynet krever, herunder stille til muntlig forklaring.

(2) Opplysningsplikten i første ledd gjelder uten hinder av taushetsplikt, med unntak av opplysninger som vedkommende ville vært forhindret fra å gi i en straffesak. Opplysningsplikten gjelder uansett uten hinder av:

a) lovbestemt taushetsplikt som ellers påhviler skattemyndigheter og myndigheter som har til oppgave å overvåke offentlig regulering av ervervsvirksomhet,
b) taushetsplikt etter folkeregisterloven,
c) taushetsplikt etter valutaregisterloven,
d) taushetsplikt som nevnt i ekomloven § 2-9 for så vidt gjelder opplysninger om avtalebasert hemmelig telefonnummer eller andre abonnementsopplysninger og elektronisk kommunikasjonsadresse.

(3) Opplysningene kan kreves gitt skriftlig eller muntlig innen en fastsatt frist og kan nedtegnes eller lagres som lydopptak. Den som innkalles til muntlig forklaring, har rett til å la seg bistå av advokat.

(4) Første til tredje ledd gjelder selv om det er besluttet bevissikring etter § 6, og gis tilsvarende anvendelse der Finanstilsynet anmodes av annen stats myndighet som fører tilsyn som nevnt i finanstilsynsloven, om å innhente opplysninger på bakgrunn av mistanke om tilsvarende overtredelse av vedkommende stats lovgivning.

(5) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om innholdet av opplysningsplikten, herunder bestemmelser om unntak fra taushetsplikt, i hvilket format opplysningene skal gis og Finanstilsynets behandling av opplysninger som innhentes.

§ 6 Bevissikring

(1) For å søke etter bevis kan Finanstilsynet når det er rimelig grunn til å anta at bestemmelser i eller fastsatt i medhold av denne loven er overtrådt, eller det er nødvendig for å oppfylle Norges avtaleforpliktelser overfor annen stat, kreve

a) å få adgang til lokaler, eiendommer og andre oppbevaringssteder hvor det kan finnes bevis for overtredelse,

b) å få adgang til bolig dersom det er særlig grunn til å anta at bevis oppbevares der,
c) å ta med ting, herunder kopi av dokumenter og annen informasjon og teknisk lagret informasjon som kan ha betydning som bevis for nærmere granskning, og å forsegle forretningslokaler, bøker, forretningspapirer eller teknisk lagringsmedium så lenge undersøkelsen varer og dette anses nødvendig.

(2) Begjæring om adgang til bevissikring fremsettes av Finanstilsynet for tingretten på det sted hvor det mest praktisk kan skje. Retten treffer sin avgjørelse ved beslutning før bevissikringen settes i verk. Den begjæringen retter seg mot, skal ikke varsles om begjæringen eller beslutningen. Anke over beslutningen har ikke oppsettende virkning. Straffeprosessloven §§ 117 til 120, § 200, § 201 første ledd, §§ 204, 207, 208, 209 og 213 og kapittel 26 og forvaltningsloven § 15 annet og tredje ledd gjelder så langt de passer.

(3) Finanstilsynet kan kreve bistand av politiet for å iverksette beslutning om bevissikring.

(4) Dersom det ikke er tid til å avvente rettens beslutning, kan Finanstilsynet kreve at politiet avstenger områder der bevisene kan være, inntil rettens beslutning foreligger.

(5) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om bevissikring og behandling av overskuddsinformasjon.

§ 7 Pålegg om retting

Dersom Finanstilsynet har grunn til å anta at noen handler i strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven, eller vedtak fattet med hjemmel i loven, kan Finanstilsynet pålegge vedkommende å rette forholdet.

§ 8 Pålegg om publisering

Finanstilsynet kan gi administrator eller andre som har publisert en referanseverdi, pålegg om å publisere en rettelse til referanseverdien.

§ 9 Tvangsmulkt

Ved pålegg etter §§ 7 og 8 kan Finanstilsynet fastsette en tvangsmulkt som løper for hver dag som går etter utløpet av fristen som er satt for oppfyllelse av pålegget, inntil pålegget er oppfylt.

§ 10 Forbud mot å ha ledelsesfunksjon

(1) Dersom styremedlemmer, andre tillitsvalgte, oppdragstakere eller ansatte i foretak med tillatelse eller godkjenning av registrering etter denne loven har overtrådt eller medvirket til overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av loven her, kan Finanstilsynet fatte vedtak om at vedkommende ikke kan inneha ledelsesfunksjon i administrator som nevnt i § 2 eller bidragsytere under tilsyn, dersom overtredelsen eller medvirkningen til denne medfører at vedkommende må anses uskikket til å inneha slik ledelsesfunksjon.

(2) Departementet kan fastsette utfyllende forskrifter til bestemmelsen her.

§ 11 Administrativ inndragning

(1) Finanstilsynet kan helt eller delvis inndra vinning som er oppnådd ved overtredelse av bestemmelsene nevnt i referanseverdiforordningen artikkel 42 nr. 1 eller forskrifter gitt til utfylling av disse bestemmelsene.

(2) Inndragningen foretas overfor den som vinningen er tilfalt, også når den som vinningen tilfaller, er en annen enn lovovertrederen.

(3) Når størrelsen på vinningen ikke kan godtgjøres, fastsettes beløpet skjønnsmessig.

(4) Dersom vinningen er tilfalt et selskap som inngår i et konsern, hefter selskapets morselskap og morselskapet i det konsern selskapet er en del av, subsidiært for beløpet.

(5) Beslutning om administrativ inndragning etter paragrafen her anses ikke som enkeltvedtak etter forvaltningsloven. Forvaltningsloven kapittel IV og V kommer til anvendelse.

(6) Det skal gis en frist for vedtakelse av beslutningen om administrativ inndragning på inntil to måneder.

(7) Dersom beslutningen om administrativ inndragning ikke vedtas, kan Finanstilsynet innen tre måneder etter utløpet av vedtaksfristen reise sak mot vedkommende i den rettskrets der vedkommende kan saksøkes. Saken følger tvistelovens bestemmelser. Megling i forliksrådet er ikke nødvendig.

(8) Det skal gjøres fradrag i kravet om administrativ inndragning for beløp som den ansvarlige ved dom blir pålagt å betale tilbake til den skadelidte. Det samme gjelder hvis vedkommende på forhånd har foretatt slik tilbakebetaling og godtgjør at tilbakebetaling har funnet sted. Dersom dom som nevnt i første punktum avsies etter at vinning er inndratt, og den ansvarlige ikke har midler til å dekke kravet, skal den inndratte vinningen tilbakeføres til skadelidte i den grad det er nødvendig for å betale beløpet som er fastsatt i dommen.

(9) Adgangen for Finanstilsynet til å treffe beslutning om administrativ inndragning foreldes ti år etter at overtredelsen er opphørt. Fristen avbrytes ved at Finanstilsynet gir forhåndsvarsel eller treffer beslutning om administrativ inndragning.

(10) Vedtatt administrativ inndragning er tvangsgrunnlag for utlegg.

(11) Departementet kan i forskrift fastsette nærmere bestemmelser om administrativ inndragning etter bestemmelsene her.

§ 12 Overtredelsesgebyr

(1) Finanstilsynet kan ilegge overtredelsesgebyr ved overtredelse av bestemmelser som nevnt i referanseverdiforordningen artikkel 42 nr. 1 eller forskrifter gitt til utfylling av disse bestemmelsene. Det samme gjelder ved overtredelse av pålegg om å innrette seg etter bestemmelser som nevnt i første punktum eller ved brudd på plikter som følger av enkeltvedtak gitt med hjemmel i disse bestemmelsene. Overtredelsesgebyr kan også ilegges ved manglende etterlevelse av pålegg om opplysningsplikt gitt i medhold av §§ 4 eller 5 eller finanstilsynsloven, og ved brudd på vilkår i tillatelse eller godkjenning etter § 2.

(2) Fysiske personer kan ilegges overtredelsesgebyr bare for forsettlige eller uaktsomme overtredelser. Forvaltningsloven § 46 første ledd gjelder for foretak.

(3) For juridiske personer kan det fastsettes overtredelsesgebyr på inntil 10 millioner kroner, eller opptil 10 prosent av den samlede årsomsetningen etter siste godkjente årsregnskap. For et morselskap eller et datterselskap av et morselskap som skal utarbeide konsernregnskap etter direktiv 2013/34/EU, skal den relevante samlede omsetningen være den samlede årsomsetningen, eller tilsvarende inntekt etter relevante regnskapsdirektiver, etter siste godkjente konsernregnskap. For overtredelse av referanseverdiforordningens artikkel 11 nr. 1 bokstav d eller artikkel 11 nr. 4 er grensene henholdsvis 2,5 millioner kroner og 2 prosent av samlet årsomsetning.

(4) For fysiske personer kan det fastsettes overtredelsesgebyr på inntil 5 millioner kroner. For overtredelse av referanseverdiforordningens artikkel 11 nr. 1 bokstav d eller artikkel 11 nr. 4 er grensen 1 million kroner.

(5) Overtredelsesgebyret kan fastsettes til tre ganger oppnådd fortjeneste eller unngått tap som følge av overtredelsen, selv om dette gir høyere gebyr enn utmålingen etter tredje og fjerde ledd.

(6) Adgangen til å ilegge overtredelsesgebyr foreldes fem år etter at overtredelsen er opphørt. Fristen avbrytes ved at Finanstilsynet gir forhåndsvarsel eller fatter vedtak om overtredelsesgebyr.

(7) Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om kvalifisert skyldkrav for å ilegge overtredelsesgebyr. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om renter ved forsinket betaling av overtredelsesgebyr.

§ 13 Momenter ved ileggelse av overtredelsesgebyr

Ved avgjørelsen av om overtredelsesgebyr skal ilegges og ved utmåling av gebyr kan det blant annet tas hensyn til

a) overtredelsens grovhet og varighet
b) graden av skyld hos overtrederen
c) overtrederens finansielle styrke, særlig samlet omsetning eller årsinntekt og eiendeler
d) oppnådd fortjeneste eller unngått tap
e) tap påført tredjeperson som følge av overtredelsen
f) vilje til å samarbeide med myndighetene
g) tidligere overtredelser

Nåværende § 7 blir ny § 14.

III

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Departementet kan fastsette overgangsregler.

Oslo, i finanskomiteen, den 12. november 2019

Henrik Asheim
leder

Bård Hoksrud
ordfører

Svanemerketrykksak, 2041 0654 Trykk og layout: Stortingets grafiske seksjon